

Vammaisoikeuden webinaari

Uudistuva vammaispalvelulainsäädäntö, osa 1

Kehitysvammaisten Tukiliitto

22.11.2022

Tukiliiton oikeuksienvalvonta

- Lakimiehet Tanja Salisma ja Saara Kokko, vammaispalvelujen asiantuntija, HTM Anne Saarinen
- Valtakunnallinen vaikuttamis- ja verkostotyö
- Lakineuvonta puhelimitse 040 177 3 771 ma ja to klo 10-14, ti ja ke klo 12-15
- Lakineuvonta sähköpostilla lakineuvonta@tukiliitto.fi
- <https://www.tukiliitto.fi/tuki-ja-neuvot/>
- [Oikeuksienvalvonnan ajankohtaiset](#)

Esityksen rakenne

- Uudistuva vammaispalvelulainsäädäntö kehitysvammaisten ja vastaavaa tukea tarvitsevien ihmisten näkökulmasta:
 - Lain soveltamisala ja palveluprosessi
 - Uudet ja muuttuvat palvelut
 - Asiakasmaksut
 - Kehitysvammalain asema ja soveltaminen lakiuudistuksen jälkeen
 - Muutoksenhaku, voimaantulo, siirtymäsäännökset
- Aihepiiri jatkuu joulukuun webinaarissa (20.12.2022)

Valas III –uudistus (1/2)

- Vammaislainsäädännön uudistus on ollut suunnitteilla pitkään: tarkoituksena on säätää nykyisten kehitysvammalain ja vammaispalvelulain tilalle uusi vammaispalvelulaki (VPL).
- Hallituksen esitys eduskunnalle annettiin 22.9.2022.
- StV laatii laista mietinnön kuultuaan asiantuntijoita ja saatuaan asiasta PeV:lta lausunnon.
- Uusi VPL tulisi suunnitellusti **voimaan jo 1.1.2023 (?)**.
- Ehdotukseen sisältyy kehitysvammalain (KVL) niiden säännösten väliaikainen jatko, jotka mahdollistavat tahdosta riippumattoman erityishuollon järjestämisen ja rajoitustoimien käytön, joitain sosiaalihuoltolain muutoksia sekä asiakasmaksulainsäädäntöön tarvittavat muutokset.
- Uudistukseen on käytettävissä ”lisäresursseja” 22,3 milj. EUR.

Valas III –uudistus (2/2)

- Kehitysvammajärjestöt tehneet paljon poliittista vaikuttamista, ja huoliamme on kuultu.
- Järjestöt ovat epäilleet rahoituksen riittävyttä, mutta lisää ei kuitenkaan ole todennäköisesti luvassa.
- Lakiesitykseen on tehty virkamiesvalmisteluna muutoksia ja täsmennyksiä lausuntokierroksen pohjalta.
- Kuten kaikkiin lakiesityksiin, myös tähän sisältyy monia positiivisia asioita, mutta myös huolta ja kysymyksiä herättäviä kohtia.
- Lähivuosina erityisen tärkeää koota eri tasoilla tietoa palvelujen toimivuudesta ja uudistuksen seurauksista. Tukiliitossa tietoa kertyy mm. lakineuvonnan ja hyvinvointialueilla toimivien vaikuttajaryhmien kautta.

Lain peruslähtökohtia 1/2

- Yhdenvertaisuus (sekä verrattuna vammattomiin ihmisiin että vammaisten ihmisten kesken)
- Osallisuus
- Itsemääräämisoikeus
- Yksilölliset tarpeet ja etu
- Toteuttaa vammaisten henkilöiden perustuslain mukaista oikeutta riittäviin sosiaalipalveluihin ja välttämättömään huolenpitoon
- Perustana vahvasti YK:n vammaissopimus, joka on ollut maassamme voimassa lainsäätöasetyksen voimaantulon jälkeen v. 2016 lähtien

Lain tarkoitus 1 §

- ***1 § Lain tarkoitus***
- Tämän lain tarkoituksena on:
- 1) toteuttaa vammaisen henkilön yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja osallistumista yhteiskunnassa sekä ehkäistä ja poistaa niiden toteutumisen esteitä;
- 2) tukea vammaisen henkilön itsenäistä elämää ja itsemääräämisoikeuden toteutumista;
- 3) turvata vammaisen henkilön yksilöllisen tarpeen ja edun mukaiset, riittävät ja laadultaan hyvät palvelut.

Lain tarkoituksen tulisi ohjata sen soveltamista.

Lain peruslähtökohtia 2/2

- **Diagnoosineutraalisuus.**
- **Ei ikärajoja, mutta ikääntymisrajaus kyllä.**
- **Asiakaslähtöisempi asiakasprosessi (lapsiin tulee kiinnittää erityistä huomiota).**
- **Lain mukaiset erityispalvelut turvattaisiin edelleen pääosin subjektiivisina oikeuksina.**

Asiakasmaksut

- Palvelut olisivat edelleen **maksuttomia** lukuun ottamatta
 - palveluihin liittyvää kohtuullista täyttä ja osittaista ylläpitoa,
 - kuljetuspalveluiden omavastuita sekä
 - vammaisen lapsen kodin ulkopuolisesta asumisesta perittävää maksua.

Lain soveltamisala (2 §)

- Lakia sovelletaan **vammaiseen henkilöön**, jonka määritelmää on lausuntokierroksen jälkeen muutettu:
 - vamman tai sairauden aiheuttama fyysinen, kognitiivinen, psyykkinen, **sosiaalinen** tai aisteihin liittyvä pitkäaikainen tai pysyvä toimintarajoite
 - vamma tai sairaus yhdessä yhteiskunnassa esiintyvien esteiden kanssa estää osallistumisen yhteiskuntaan yhdenvertaisesti muiden kanssa (eli ns. vammaisuuden sosiaalinen malli)
 - avun, tuen tai huolenpidon tarve johtuu pääasiassa muusta kuin iäkkäänä alkaneesta tai tyypillisesti iäkkäillä henkilöillä esiintyvistä tai yleisestä vanhuudesta johtuvasta rappeutumisesta tai heikkoudesta, **ja**
 - itsenäisen elämän, osallisuuden tai yhdenvertaisuuden toteutuminen edellyttää **välttämättä** tämän lain mukaisia palveluita.

Lain suhde muuhun lainsäädäntöön (2 §)

- **Toissijaisuus** suhteessa yleislainsäädäntöön: VPL:n perusteella järjestetään vammaisen henkilön tavanomaisessa elämässä tarvitsemia erityispalveluita, jos hän ei saa yksilöllisen tarpeensa mukaisia ja sopivia palveluita sosiaalihuoltolain, terveydenhuoltolain, varhaiskasvatuslain, perusopetuslain tai muun lain perusteella.
 - Lainvalinnassa huomioitava **asiakkaan edun ensisijaisuus** ja julkisen vallan velvollisuus turvata perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen.
 - "Silloin, jos kyseessä on vammaisen henkilö, johon tulee soveltaa ehdotettua lakia ja hän täyttää myös palvelun saamisen edellytykset, palvelu tulisi myöntää tämän lain mukaisena palveluna ja täydentää tarvittaessa muilla palveluilla."
 - "Vammaisen henkilön palvelutarve arvioitaisiin aina yksilöllisesti, ja päätös sovellettavasta laista tehtäisiin kokonaisharkinnan perusteella. Tarkoitus ei ole, että yksittäinen syy, kuten vammaispalveluiden maksuttomuus, vaikuttaisi ratkaisevasti muiden lakien mukaisten palveluiden sopivuuden arviointiin."
- > Kun sopivan palvelun voisi myöntää vaihtoehtoisesti SHL:n tai VPL:n nojalla, tulee KHO:n oikeuskäytännön perusteella myöntää palvelu VPL-palveluna, jos se on tällöin paremmin asiakkaan edun mukainen (ml. taloudellinen etu), koska muuten erityislainsäädäntö menettää merkityksensä.

Kohti lapsilähtöisempää vammaislainsäädäntöä

- Pohjana YK:n vammaissopimus ja lasten osalta myös lapsen oikeuksien sopimus, mutta näihin ja varsinkin vammaissopimukseen olisi voinut nojata vielä vahvemmin.
- Lapset huomioon valmistelussa: kunkin pykälän osalta on tehty erillinen arviointi, edellyttääkö lapsen oikeuksien toteutuminen erityisiä säännöksiä, ja tarpeellisiksi katsotut erityissäännökset on otettu mukaan lakiin
- Suuri parannus verrattuna nykyiseen vammaislainsäädäntöön, vaikkei läpi ehdotuksen täysin toteudukaan
 - Esim. vuoroasuvat lapset huomioidaan vain esteettömän asumisen tuen pykälässä, eikä kaikissa tärkeissä pykälissä perusteluineen huomioida erikseen lapsia, vaikka näin olisi syytä tehdä (esim. tuettu päätöksenteko ja vaativa moniammatillinen tuki).

Asiakaslähtöisempi asiakasprosessi

- Pohjana STM:n osallisuustyöryhmän loppuraportti, jonka lausuntokierros oli alkuvuodesta 2021.
- Säännökset pääosin sosiaalihuoltolaissa (4 luku) ja sosiaalihuollon asiakaslaissa, mutta niitä täydentäisivät VPL 3-5 §:t vammaisen henkilön osallistumisen ja osallisuuden tukemisesta, palvelutarpeen arvioinnista ja asiakassuunnitelmasta sekä päätöksenteosta ja palveluiden toteuttamisesta.
- Monia tärkeitä osallisuustyöryhmän tekemiä ja sen loppuraportin lausuntokierroksella laajaa kannatusta saaneita uudistusehdotuksia ei kuitenkaan ainakaan toistaiseksi ole otettu mukaan uuteen VPL:iin.
 - Osallisuustyöryhmän ehdotusta ”asiakkaan esittämästä avun ja tuen tarpeesta tai palvelun toteuttamistavasta saa poiketa vain perustellusta syystä, joka on kirjattava päätökseen” ei ole palautettu lakiesitykseen.

Vammaisen henkilön osallisuuden tukeminen asiakasprosessissa (3 §)

- Palvelutarpeen arviointi, asiakassuunnitelman tekeminen sekä palveluiden toteuttaminen ja seuranta tehtävä yhteistyössä vammaisen henkilön kanssa niin, että hänellä on mahdollisuus olla osallisena asiakasprosessin kaikissa vaiheissa. (3.1 §)
- Vammaisen henkilön osallisuutta tuettava hänen toimintakykynsä, ikänsä ja kehitysvaiheensa sekä elämäntilanteensa edellyttämällä tavalla sekä tarvittaessa tuettava tiedon saamisessa sekä mielipiteen muodostamisessa ja ilmaisemisessa. (3.1 §)
- Oikeus käyttää viittomakieltä tai soveltuvaa kommunikointikeinoa. (3.2 §)
- Vammaisen lapsen osallisuuden tukemiseen kiinnitettävä erityistä huomiota. (3.4 §)

Palvelutarpeen arviointi ja asiakassuunnitelma (4 §)

- Vammaisen henkilön palvelutarpeen arvioinnista ja asiakassuunnitelman tekemisestä vastaa aina virkasuhteessa oleva ammattihenkilö. (4.1 §)
- Jos vammaisen henkilön itsemääräämisoikeuden toteutuminen edellyttää erityisiä toimenpiteitä, ne on kirjattava asiakassuunnitelmaan. (4.2 §)
- Viranomaisella vastuu huolehtia siitä, että käytettävissä on henkilön yksilöllisiin tarpeisiin nähden riittävästi asiantuntemusta ja osaamista. (4.3 §)

Päätöksenteko ja palveluiden toteuttaminen (5 §)

- Vammaisen henkilön palveluita koskevat päätökset on tehtävä siten, että ne ovat voimassa toistaiseksi, ellei henkilön oma etu, yksilöllinen tilanne tai palvelun luonne edellytä määräaikaista päätöstä. (5.1 §)
- Palvelut toteutettava sisällöltään, laadultaan, määrältään ja tuottamistavaltaan vammaisen henkilön yksilöllisen tarpeen ja edun mukaisina. (5.2 §)
- Palveluiden järjestäjän huomioitava, että vammaisen henkilön palvelut muodostava VPL:n tarkoitusta toteuttavan yhtenäisen kokonaisuuden. Perheelle järjestettävät palvelut sisällytetään osaksi vammaisen henkilön palvelukokonaisuutta. (5.3 §)
- Palveluiden toteuttamisessa otettava huomioon vammaisen henkilön käyttämä kieli, kommunikointitapa, kulttuuritausta, mielipide sekä osallisuus ja toimintamahdollisuudet omassa toimintaympäristössä + lapsen tai nuoren ikä ja kehitysvaihe. (5.4 §)

VPL:n mukaiset erityispalvelut

- **Valmennus** (läheisille osin määrärahasidonnainen)
- Henkilökohtainen apu
- **Erytynen osallisuuden tuki**
- **Tuettu päätöksenteko**
- **Vaativa moniammatillinen tuki**
- Asumisen tuki
- **Lapsen asumisen tuki**
- Esteettömän asumisen tuki
- Lyhytaikainen huolenpito
- Päivätoiminta
- Liikkumisen tuki
- Taloudellinen tuki (määrärahasidonnainen)
- Muut lain tarkoituksen toteuttamiseksi tarpeelliset palvelut ja tukitoimet (määrärahasidonnainen)

Valmennus (7 §)

- Tavoitteellinen ja määräaikainen palvelu, jonka tarkoitus on vahvistaa vammaisen henkilön taitoja sekä perheen valmiuksia tukea vammaista henkilöä erilaisissa elämäntilanteissa. (7.1 §)
- Valmennuksella ei korvata lääkinnällisen kuntoutuksen palveluita. (7.1 §)
- Vammaisella henkilöllä on oikeus saada valmennusta:
 - 1) itsenäisessä elämässä tarvittavien taitojen opetteluun
 - 2) kommunikointiin (viittomakielen opetus ja vaihtoehtoisten kommunikaatiokeinojen käytön ohjaus)
 - 3) elämän muutostilanteisiin (7.2 §)

Valmennus (7 §)

- **Perheellä ja muilla läheisillä subjektiivinen oikeus** osana vammaisen henkilön valmennusta viittomakielen opetukseen ja vaihtoehtoisten kommunikaatiokeinojen ohjaukseen sekä valmennukseen elämän muutostilanteiden tukemiseksi
 - Määrärahasidonnaisesti ja harkinnanvaraisesti voidaan osana vammaisen henkilön omaa valmennusta järjestää perheelle ja läheisille muuta valmennusta, joka on tarpeen vammaisen henkilön valmennukselle asetettujen tavoitteiden toteuttamiseksi

Valmennuksen toteuttaminen (8 §)

- Sisältää mm. monia VPL:n ja KVL:n perusteella järjestettäviä palveluita, kuten kuntoutusohjausta, sopeutumisvalmennusta, muutto- ja asumisvalmennusta, kommunikaatio-opetusta ja -ohjausta ja liikkumistaidon ohjausta
- Tavoitteet määriteltävä asiakassuunnitelmassa yhdessä vammaisen henkilön ja tarvittaessa läheisten kanssa. Suunniteltava ja toteutettava tarvittaessa yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon, erityisesti kuntoutuksen, sekä opetuksen ammattilaisten kanssa. (8.1 §)
- Sisältö, määrä, kesto ja toteutustapa määriteltävä ottaen huomioon yksilölliset tarpeet ja vammaisen henkilön näkemys.
 - Seurattava ja muutettava tarvittaessa (8.2 §)
- Valmennusta voitaisiin toteuttaa henkilökohtaisena tai ryhmässä annettavana palveluna, tai osana muuta palvelua (8.3 §)
- Ei sisällä kuntouttavaa varhaiskasvatusta (nykyiset päätökset voimassa päätökseen merkityn voimassaoloajan loppuun).

Erityinen osallisuuden tuki (12 –13 §)

- Toisen henkilön antamaa vammaisen henkilön tarpeiden ja toivomusten mukaista yksilöllistä osallisuuden tukea, joka sisältää tarvittavan ohjauksen avun sisältöön ja käytännön toteuttamiseen
 - Huom! Vaikka henkilö tarvitsisi apua toteutettaessa ohjausta, hän voi silti edelleen saada henkilökohtaista apua, kun hän täyttää henkilökohtaisen avun myöntämisedellytykset
 - Asiakkaalla on oikeus valita, mitä palvelua hän hakee
 - Voi täydentää muihin palveluihin sisältyvää osallisuuden tukea

Erityinen osallisuuden tuki

- Oikeus palveluun, jos henkilö tarvitsee sitä yhteydenpitoon itselleen tärkeisiin ihmisiin tai itselleen mieluisiin osallisuutta edistäviin asioihin
- Henkilön oma tahto ja toivomukset selvitettävä niin tarkkaan kuin henkilön kommunikointikeinoin mahdollista
 - Huom! Edellytyksenä tuen saamiselle ei ole, että henkilö pystyisi mitenkään ilmaisemaan tai osoittamaan asioita, joita hän haluaa tehdä

Erityisen osallisuuden tuen määrä

- Oikeus saada palvelua vähintään 20 h/kk (1.1.26 alkaen), ja siihen asti väh. 10 h/kk, jos vammaisen henkilö ei hae pienempää määrää
 - Vrt. henkilökohtainen vapaa-ajan apu: väh. 30 h/kk, jollei pienempi tuntimäärä riitä turvaamaan henkilön välttämätöntä avuntarvetta
- Jos on tarve isommalle määrälle palvelua, sitä tulee myöntää vähimmäismäärää enemmän todellisen tarpeen mukaisesti
 - Palvelun asiakkaat ovat yleensä vaikeimmin vammaisia ihmisiä, joiden kanssa toiminen vaatii esim. riittävästi aikaa

Erityisen osallisuuden tuen toteutus

- Käytettävissä kodin ulkopuoliseen toimintaan tai vammaisen henkilön toiveiden tai edun mukaisesti osittain tai kokonaan kotona tapahtuvaan toimintaan
 - Kotona esim. jos vammaisen hlö mieluummin viettää siellä aikaa tai hänen ei jostain syystä ole hyvä lähteä kodin ulkopuolelle
- Tukija ensisijaisesti sosiaalihuollon ammattihenkilö tai muu soveltuvan tutkinnon suorittanut henkilö, tai toissijaisesti muuten tarpeisiin vastaamaan kykenevä, osaamisensa puolesta tehtävään soveltuva henkilö

Tuettu päätöksenteko (14 §)

(voimaan 1.1.25)

- Tukea elämän merkittävien päätösten tekemiseen omana palvelunaan. Muutoin sisällyttävä toimintatapana muihin palveluihin, jos se soveltuu palvelun luonteeseen.
 - Osana muita palveluita annettava tuettu päätöksenteko huomioon asiakassuunnitelmissa (muttei palvelupäätöksissä).
- Voi sisältää tarvittavan tuen asioiden ymmärtämisessä, oman mielipiteen muodostamisessa ja ilmaisemisessa, päätösten seurausten arvioimisessa, päätösten tekemisessä ja toteuttamisessa.

Tuetun päätöksenteon toteuttaminen (15 §)

- Päätöksenteko on usein prosessi, ja sen ajan voisi joustavasti saada tuettua päätöksentekoa.
- Määrään vaikuttaa erityisesti se elämäntilanne, johon tuettua päätöksentekoa haetaan sekä vammaisen henkilön kommunikointikeino.
- Mahdollistettava vammaisen hlön osallistuminen *tukihenkilön* valintaan.
- Tukihenkilö on riippumaton suhteessa päätettävään asiaan eikä päätä hlön puolesta.
- Vammaisen henkilön yksilölliset tarpeet määrittäisivät tukihenkilöltä vaadittavan osaamisen – ei tiettyä koulutusvaatimusta.

Vaativa moniammatillinen tuki (16 §)

- Edelleen aika viimesijaiseksi kirjoitettu pykälä. Ratkaisuna silloin, kun muut palvelut eivät ole sopivia tai riittäviä ja tämä palvelu on välttämätön tilanteen laukaisemiseksi ja henkilön tarvitseman tuen toteuttamiseksi vaativissa tilanteissa.
- Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden yhteistyössä toteuttama palvelukokonaisuus
- Kommunikoinnin, sosiaalisen vuorovaikutuksen, itsemääräämisoikeuden tai osallisuuden turvaamiseksi
 - Haastavan käyttäytymisen syiden selvittämiseksi ja ongelmien ratkaisemiseksi *vaativissa tilanteissa*.

Vaativan moniammatillisen tuen toteuttaminen (17 §)

- Järjestettävä ensisijaisesti henkilön kotiin tai muuhun omaan toimintaympäristöön.
- Sisältää moniammatillisen asiantuntijaryhmän jäsenten antaman asiantuntijatuen ja asiantuntijaryhmän yhteisen työskentelyn yhdessä vammaisen henkilön kanssa sekä vammaisen henkilön yksilöllisen tarpeen edellyttämät terveydenhuollon tutkimukset.
- HVA:lla oltava vaativan moniammatillisen tuen asiantuntijaryhmiä: riittävä lääketieteen, psykologian, sosiaalityön, vuorovaikutuksen ja muu asiantuntemus tuen toteuttamista varten. Ryhmän kokoonpano asiakkaan yksilöllisen tarpeen ja tilanteen vaativuuden mukaan.

Lapsen asumisen tuki (19 §)

- **Ensisijaisesti olisi turvattava vammaisen lapsen mahdollisuus asua oman perheensä kanssa**
 - Vrt. YK:n vammaissopimuksen 19 artikla ja sitä koskeva yleiskommentti nro 5, jonka mukaan ko. artiklan ydintä vammaisen lapsen osalta on lapsen oikeus kasvaa perheen kanssa omassa kodissa
- Lapselle ja perheelle olisi järjestettävä sellainen yksilöllinen apu ja tuki, joka mahdollistaa lapselle hänen ikäänsä ja kehitysvaiheeseensa nähden tarpeellisen hoidon ja huolenpidon sekä turvallisen kasvuympäristön
 - Lapsen muutto oman perheen luota olisi aina viimesijainen ratkaisu, kun **kaikki mahdolliset tukitoimet ovat olleet käytössä** ja siitä huolimatta vanhemmat toteavat, että vammaisen lapsen asuminen kotona ei ole mahdollista
 - Lapsen ja perheen tarvitsemia palveluita on järjestettävä tarvittaessa ympäri vuorokauden

Lapsen asuminen kodin ulkopuolella

- Järjestettäisiin vain, jos lapsen asuminen oman perheensä kanssa ei olisi mahdollista lapselle ja hänen perheelleen järjestetystä avusta ja tuesta huolimatta
- Jos lapsen huostaanoton ja sijaishuollon edellytykset täyttyisivät, lapsen sijoitus asumaan kodin ulkopuolelle tehtäisiin lastensuojelulain perusteella
 - Edellytyksenä, että lapsen kasvuolosuhteet tai lapsen oma käyttäytyminen vakavasti vaarantavat lapsen terveyttä tai kehitystä
- Ko. säännöksellä selkeytettäisiin nykyisin osin sääntelemätöntä tilannetta, joka on johtanut vammaisten lasten LSL:n mukaisiin sijoituksiin myös silloin, kun kodin ulkopuolisen asumisen tarve on perustunut lapsen vammaan eikä lastensuojelun tarpeeseen

Lapsen kodin ulkopuolisen asumisen toteuttaminen

- Perustuisi huoltajien hakemukseen
 - Yhteistyössä arvioitaisiin, miten lapsen asuminen voidaan järjestää lapsen edun mukaisesti (mukana oltava lapsen tarpeiden edellyttämä asiantuntemus)
 - Päätös edellyttäisi huoltajien suostumusta sekä lapsen mielipiteen selvittämistä hänelle merkityksellisistä asioista
 - Vanhemmilla säilyisi täysimääräisesti lapsen huoltajuus
- Järjestettäisiin perhehoitona tai pienryhmäkodissa, jossa max. 7 lasta
- Perustelut: kiinnitettävä myös huomiota esim. lapsen tarpeisiin ja niitä vastaavaan henkilöstön osaamiseen, lapsen ja perheenjäsenten ja muiden läheisten yhteydenpitoon ja ihmissuhteiden ylläpitämiseen sekä hoidon ja huolenpidon jatkuvuuteen

Lapsen kodin ulkopuolisen asumisen maksut

- Lapsen kodin ulkopuolisen asumisen maksu määräytyisi elatuslain pohjalta vanhemman/vanhempien elatuskyvyn mukaisesti siten, kuin asiasta muutettavassa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulain 7 d §:ssä tarkemmin säädettäisiin (maks. 1860,20 e/kk)
 - Tätä on paljon kritisoitu kohtuuttomana
 - Elatusta maksettaisiin usein käytännössä lähes kaksinkertaisena
 - Vrt. nykyisin maksu määrätään yleensä lapsen omien tulojen perusteella
 - Huom! Toimeentulon edellytyksiä vaarantavia maksuja tulee tarvittaessa huojentaa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulain 11 §:ssä edellytetyin tavoin

Kehitysvammalain muutokset

- KVL kumottaisiin muilta osin, mutta sinne jäisivät väliaikaisesti voimaan tarvittavat säännökset, jotta voitaisiin järjestää **tahdosta riippumaton erityishuolto** sekä palvelut, joissa on tarve käyttää KVL 3 a luvun mukaisia **rajoitustoimenpiteitä**
 - IMO-säädösvalmistelussa ei ehditä tässä aikataulussa säätää lakia, jonne tämä KVL:n sääntely voitaisiin siirtää (kuten oli tarkoitus)
- Erityishuollon yksilöllistä järjestämistä varten hyvinvointialueella olisi nykyisen erityishuollon johtoryhmän sijasta vaativan moniammatillisen tuen asiantuntijaryhmä
 - Edustettuna lääketieteellinen, psykologinen ja sosiaalihuollollinen asiantuntemus
- Hyvinvointialueen olisi KVL:n perusteella huolehdittava tahdosta riippumattomaan erityishuoltoon tai sitä edeltävään tutkimukseen määrätyn henkilön kuljetuksesta toimintayksiköiden välillä
 - Muut kuljetukset järjestettäisiin VPL:n mukaisena liikkumisen tukena

Erityishuoltoon kuuluvat palvelut

- Kehitysvammalain soveltamisen piiriin (1 §) kuuluvien ihmisten tarvitsemat palvelut järjestettäisiin jatkossa ensisijaisesti sosiaalihuoltolain, uuden vammaispalvelulain ja terveydenhuoltolain perusteella --> ei enää EHO:ja
- Erityishuoltoon kuuluisivat jatkossa vaativa moniammatillinen tuki, joka toteutettaisiin vaativan moniammatillisen tuen yksikössä, tahdosta riippumattoman erityishuollon edellyttämät tutkimukset ja vaativaan moniammatilliseen tukeen liittyvä työtoiminta (SHL) tai päivätoiminta (VPL)
 - Vaativan moniammatillisen tuen yksikkö: käytettävissä riittävä lääketieteen, psykologian ja sosiaalityön asiantuntemus vaativan hoidon ja huolenpidon toteuttamista ja seuranta varten (eli nykyisinkin kehitysvammalain 3 a luvussa tarkoitetut yksiköt)
 - Pitkäaikainen asuminen, jossa voi olla tarve käyttää rajoitustoimenpiteitä: asumisen tuen päätös (VPL 18 tai 19 §)
 - Ns. erityishuollon statuspäätös erityishuollon palveluita saaville

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

- Laki tulisi voimaan 1.1.2023, lukuun ottamatta tuetun päätöksenteon säännöksiä, jotka velvoittaisivat hyvinvointialueita vasta 1.1.2025 lukien. Erytisen osallisuuden tuen isompi minimituntimäärä 20 h/kk voimaan vasta 1.1.2026
- Nykyisten VPL:n ja KVL:n mukaiset palvelupäätökset, ml. EHO:t, olisivat voimassa päätökseen merkityn ajan, ellei asiakas toivo sen aiempaa muuttamista uuden lain mukaiseksi tai hänen tarpeensa vaadi päätöksen muuttamista.
 - kaikkien päätösten tulee olla uuden lain mukaisia kolmen vuoden kuluttua uuden lain voimaantulosta (uusi VPL 38.3 §, KVL 82.4 §)
- Voimaantulo hyvin pian lain hyväksymisen jälkeen vaatii vahvaa toimeenpanon tukea ja sitä, että päätöksiä pyrittäisiin nyt tekemään olemaan voimassa selkeästi ensi vuodenvaihdetta pidemmälle.
- Voimaantulosta ja siirtymäsäännöksistä ks. [Tukiliiton Lakimies vastaa -teksti](#)

Muutoksenhaku

- Kuten nykyisin, KHO:een valittaminen vaatisi myös subjektiivisina oikeuksina turvattujen palveluiden osalta edelleen valitusluvan
- Tätä pidetty erityisen ongelmallisena lain uudistuessa
- Vammais- tai erityishuollon palveluita koskeva muutoksenhakuasia, joka on vireillä uuden vammaispalvelulain voimaantullessa, käsitellään aiemman lainsäädännön säännöksiä noudattaen (ehdotettu uusi VPL 38.1 §, kehitysvammalakiin ehdotettu 82.3 §).

Kiitos!

- <https://stm.fi/vammaispalvelulaki>
- [Verkostoituvat vammaispalvelut THL 2.12.](#)

- **Annathan palautetta:** [Palaute vammaisoikeuden webinaarista 5](#)
- Uudistuva vammaispalvelulaki -webinaarin 2. osa 20.12. kello 15-17.
Tervetuloa! [Ilmoittautuminen 20.12. webinaariin](#)
- lakineuvonta@tukiliitto.fi